CHIAR ȘI TIȚIAN ȘTIA DE GLUMĂ

Autor: Iarina Albu | 11 aprilie 2022

Cartea aceasta este pentru cei ce merg la muzeu și râd de pisicile nereușite ale pictorilor medievali, pentru cei deranjați de liniștea forțată care se impune în biblioteci, pentru cei care s-au săturat de critică aridă plină de cuvinte pompoase menite parcă să prindă urechile cititorului ca să-i arate că nu va fi niciodată la nivelul marelui teoretician-scriitor. Deși titlul ales de Daniel Arasse, *Nu vedeți nimic*[1], pare să bată în aceeași direcție a datului din deget la cititorul neinformat, încă din primul eseu ne dăm seama că nu ne este dușman, ci cel mai mare aliat.

În șase eseuri cu o formă neașteptată pentru cititorul avizat (o scrisoare, un dialog, conversații cu sine însuși), Arasse ne amintește că și pictorii sunt oameni și au dorința firească de a râde și de a se juca. Adesea, ratăm o dimensiune-cheie a picturilor pentru că suntem prea serioși în fața operelor „consacrate”, pentru că am fost învățați că doar marii oameni, cei mai serioși și mai fără de greșeală au loc în muzeu, iar noi putem cel mult să admirăm, în niciun caz să găsim ceva de râs când vine vorba de ei. Arasse nu iartă pe nimeni: e înțepător atât cu cei care cred că o operă de artă poate avea o singură interpretare bună, cât și cu cei care se chinuie să se agațe de o anumită paradigmă de interpretare – cu alte cuvinte, cu oricine nu se lasă prins în joc.

Primul eseu este de fapt o scrisoare adresată Giuliei, un exponent al criticilor de artă care aproape că sunt prea speriați să privească direct tabloul, așa că își construiesc o plasă de siguranță din texte critice, invocând mereu argumentul autorității altcuiva (pentru că textele critice, după cum știe orice student diligent, nu tot de oameni au fost scrise, ci au apărut dintr-un neant atotștiutor). Jucându-se pe marginea interpretării tabloului lui Tițian, *Marte și Venus surprinși de Vulcan*, Arasse o îndeamnă pe Giulia (și, implicit, pe cititor) să-și lepede cârjele paradigmei prestabilite și să practice „istoria artei cu bucurie”[2]. Să nu credeți nicio clipă că asta ar putea să însemne o interpretare fără nicio bază, care se conturează pur și simplu după bunul plac al interpretului. Este vorba despre un „joc serios”, fără de care nu ne putem debarasa de ochelarii de cal care

ne spun că istoria este un fir clar, un teanc de foi ordonat, un capitol încheiat. Oare e lumea noastră atât de ordonată și clar orientată încât să putem afirma că trecutul (care a fost și el prezent înainte să crească atât de mare încât prezentul să nu-l mai încapă) este clar și ordonat? Cred că nu mă va condamna nimeni pentru că tind să spun nu. Trecutul e un puzzle, un amalgam de idei și concepții, adesea contradictorii, care coexistă, deci cum ar putea o operă de artă să aibă o singură interpretare?

Seriozitatea ne paralizează adesea, ne îngheață într-un punct de vedere, poate din frica de a greși, poate din frica de a avea dreptate, dar elementul ludic, comic, este necesar în orice cercetare academică, pentru a ne scăpa de frica de a greși și a ne permite să ne amintim de entuziasmul pentru subiectul pe care am ales să-l cercetăm. Odată ce învățăm să îmbrățișăm comicul, necunoscutul nu mai este angoasant, ci devine un cârlig de care ne putem agăța pentru a pătrunde cu adevărat într-o operă. Umorul ne ajută să nu ne ferim de greșeli, ci să le îmbrățișăm, pentru că în istoria artei (și nu numai) nu destinația e importantă, ci drumul parcurs.

În următoarele sale eseuri, pe care nu le dezvolt în detaliu pentru a nu-i răpi cititorului bucuria de a le descoperi singur, Daniel Arasse ne vorbește despre monstruosul melc din *Bunăvestirea* lui Francesco del Cossa, începe un monolog agasat despre blondele vopsite pe baza reprezentărilor picturale ale Mariei Magdalena, are un dialog în contradictoriu despre natura de *pin-up* a lui *Venus din Urbino*, face cititorul să privească pagina cu uimire, numindu-i pe regii lui Bruguel din *Adorația magilor* niște „babaci știrbi, vrând să fie *cool*”[3] și, nu în ultimul rând, ne oferă un text potențial despre *Menine*, pe care se încurajează singur să-l scrie totuși (și, aparent, până la urmă s-a și ascultat).

Astfel, Arasse nu se joacă doar cu picturile, ci și cu cititorul, cu care are un dialog continuu, prin vocea căruia se autoironizează și autocritică. *Nu vedeți nimic* se simte mai mult ca o discuție la cafea cu un coleg de facultate, după un curs provocator, decât ca un mare intelectual care îți prezintă teza sa, ceea ce te face mult mai receptiv ca cititor.

Așadar, vă invit să priviți totul cu un grăunte de umor, să lăsați, măcar din când în când, bucuria să vă ghideze, pentru că, până la urmă, după cum ne amintește Arasse cu blândețe, arta e făcută pentru a ne bucura de ea.

NOTE

1. Daniel Arasse, *Nu vedeți nimic,* traducere din limba franceză și note de Laura Albulescu, București, Editura Art, 2009. ↑
2. *Ibid,* p. 10. ↑
3. *Ibid,* p. 48. ↑

Imagine: *Joseph Ducreux – „Self Portrait” (1973); Sursa: WikiArt*